

Elżbieta Michałowska

KONFLIKT LOKALNY W BRZEZINACH I JEGO SPOŁECZNE SKUTKI

Artykuł dotyczy konfliktu lokalnego, który powstał w wyniku zaniechania niemal w ostatniej chwili podjęcia decyzji o powołaniu powiatu brzezińskiego. Wywołało to bardzo żywe protesty mieszkańców Brzezin, które miały być siedzibą starostwa. Źródłem konfliktu społecznego w Brzezinach, przejawiającego się w gwałtownych, zbiorowych protestach mieszkańców, polegających m.in. na blokowaniu przejazdu przez miasto, było nieutworzenie tam siedziby powiatu. Doprowadziło to do napięć w realizacji przez społeczność lokalną funkcji politycznej i funkcji wykonywania zadań publicznych. Skutkiem tego powstały opozycyjne wobec siebie grupy w łonie społeczności lokalnej. Jedną z nich była władza lokalna i związani z nią ludzie, drugą komitet protestacyjny, a w późniejszym okresie stowarzyszenie „Teraz Brzeziny”. Efektem konfliktu lokalnego, zgodnie z jego modelowym ujęciem, jest wzajemne przystosowanie się stron. W Brzezinach proces przystosowania należy rozpatrywać jako przystosowanie pomiędzy stroną rządową a przedstawicielami społeczności lokalnej w formie kompromisu – negocjacji prowadzących do rozwiązania problemu. W rezultacie doprowadzono do utworzenia powiatu brzezińskiego, choć nie w takich granicach, jak zakładał projekt pierwotny.

1. Wstęp

Transformacja ustrojowa, jaka dokonała się kilkanaście lat temu w Polsce, miała doprowadzić m.in. do zwiększenia demokratyzacji życia społecznego, do realizacji idei budowy społeczeństwa obywatelskiego. Jedną z jej dróg jest rozwój rzeczywistej komunikacji elit władzy z poszczególnymi grupami społecznymi. W tej dziedzinie dochodziło i dochodzi bardzo często do zakłóceń, co może powodować, i z całą pewnością nierzadko powoduje, spadek legitymizacji władzy państwowej. To z kolei sprzyja mniej lub bardziej gwałtownym protestom społecznym wobec działań podejmowanych albo zaniechanych przez władzę.

W Polsce po przełomie 1989 roku często dochodziło do różnego rodzaju protestów zbiorowych, przez które poszczególne grupy interesu manifestowały swoje niezadowolenie czy też negatywną opinię, uznając, iż jest to najbardziej skuteczna droga osiągania celów grupowych czy indywidualnych, których na przykład nie udało się załatwić na drodze formalnej czy legislacyjnej.

Poniższy tekst jest próbą opisu konfliktu społecznego w Brzezinach, który rozwinął się jako reakcja społeczności na decyzję administracyjną rządu dotyczącą teje społeczności. Łączyła się ona z niepowołaniem powiatu na ziemi brzezińskiej, choć w pierwotnym zamierzeniu był on w projekcie reformy administracyjnej państwa przewidziany.

Jednocześnie można powiedzieć, iż przy niemalże powszechności konfliktu w życiu społecznym i obecności protestu zbiorowego jako formy wyrażania swoich opinii, dochodzenia swoich praw, osiągania celów, przypadek analizowany w tym artykule stanowi pewną egzemplifikację zjawiska społecznego, które rozwinęło się jako stały element życia społecznego.

2. Konflikt społeczny w skali lokalnej

Przedmiotem badań socjologów zajmujących się analizami konfliktów w układach lokalnych są najczęściej dwa typy zdarzeń społecznych, w różny sposób powiązane z terytorialnym podłożem życia społecznego.

Pierwsze z nich odnoszą się do kontrowersji makrosocjalnych, obiektywizujących się w określonej przestrzeni. Terytorium jest tu jedynie miejscem ujawniania się szerszych, makrostrukturalnych napięć, sprzeczności i walk. Zdaniem Castellsa (za: Starosta 2000) ciągle postępujący proces metropolizacji prowadzi w efekcie do narastania konfliktów miejskich. Ich bezpośrednią przyczyną są makrosocjalne problemy i sprzeczności związane z nierównomierną redystrybucją konsumpcji dokonującą się w ramach układów lokalnych. Kontrowersje lokalne są zatem obiektywizacją konfliktów makrosocjalnych.

Drugi typ zdarzeń objętych analizą nie wykracza poza obszar komunalny w ściślejszym tego słowa znaczeniu. Konflikt lokalny generowany jest przez specyfikę miejscowego układu sił społecznych. Jego zakres ogranicza się do terytorium danej zbiorowości. Według Colemana jest zatem jedynym sposobem dokonywania zmian w strukturze społeczności lokalnych bez istotnych implikacji dla porządku makrosocjalnego (ibidem).

Poznanie mechanizmów działań społecznych w sytuacji konfliktowej, uchwycenie specyfiki określonego konfliktu społecznego o charakterze lokalnym, jest przedmiotem niniejszych rozważań. Bez względu na to, jaką opcję teoretyczną rozumienia konfliktu się przyjmie, najważniejsze jest odniesienie jakiegoś typu konfliktu dziejącego się w warunkach lokalnych do modelu tegoż, funkcjonującego w teorii socjologicznej, mając na uwadze specyfikę badanego zjawiska. Zamierzenia te w głównej mierze sprowadzają się do odniesienia przyjętego w literaturze przedmiotu takich aspektów badanego konfliktu lokalnego jak: źródła tego konfliktu, główni aktorzy, motywy ich zbiorowego zachowania, przebieg konfliktu oraz sposoby jego rozwiązania. Główny problem tego artykułu koncentruje się na poznaniu mechanizmów i różnych aspektów charakteryzujących konflikt społeczny, obiektywizujący się na określonym terytorium – scenie lokalnej.

Tak więc podjęto działania badawcze mające pozwolić na uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania problemowe:

- Jakie było źródło określonego konfliktu społecznego w opinii członków społeczności lokalnej, czynnie zaangażowanej w konflikt?
- Jakie były strony tego konfliktu?
- Jaka była specyfika badanego konfliktu?
- Jaki był cel protestów społecznych założony przez ich uczestników?
- Jaki był efekt tych protestów w opinii ich uczestników?

Odpowiednio do założonego głównego problemu w konceptualizacji badań przyjęte zostały następujące hipotezy:

- Źródła analizowanego konfliktu społecznego lokować należy na poziomie mieszanym, łączącym w sobie czynniki lokalne oraz czynniki centralne.
- Specyfika i główni aktorzy badanego konfliktu lokalnego odpowiadają modelowi takiego konfliktu funkcjonującemu w socjologii.
- Cel protestów społecznych pozostawał na poziomie mezospołecznym, koncentrował się na problemach badanej społeczności.
- Efekt protestów odpowiadał celowi założonemu przez ich uczestników.

Dla realizacji założonych celów badawczych przeprowadzono badania terenowe. Dążąc do poznania opinii uczestników konfliktu społecznego na temat specyfiki tego konfliktu, jak również do uzyskania informacji na temat motywów zaangażowania w określone działania zbiorowe, próbując także stworzyć, na podstawie autodefinicji uczestników, pewną charakterystykę zachowań zbiorowych, za najbardziej stosowną metodę jakościowego pozyskiwania materiału badawczego uznano wywiad swobodny ukierunkowany. Zastosowano celowy dobór respondentów do badania metodą tzw. efektu kuli śnieżnej, polegającą na wskazywaniu przez respondenta udzielającego wywiadu kolejnego respondenta. Kryterium doboru respondentów, jakie zastosowano, stanowiło umowne zaliczenie danej osoby przez kolejnych respondentów do grona „liderów” badanej społeczności lokalnej czy też „ekspertów” w zakresie analizowanych zjawisk, do grona ludzi wysoce zaangażowanych w sprawy związane z konfliktem.

Tym sposobem wywiady swobodne przeprowadzono z 20 respondentami.

Tab. 1. Wiek respondentów

Wiek	Liczba
21–30	4
31–40	2
41–50	7
51–60	2
61–70	5
Suma	20

Spośród badanych 15 osób mieszkało w Brzezinach od urodzenia, czterech badanych przeniosło się do Brzeziny: jeden respondent w 1972 roku (66-letni

emeryt), jeden w 1985 roku (54-letni prawnik), jeden w 1995 roku (47-letni ekonomista) oraz jeden w 2000 roku (66-letni emeryt). Jeden z respondentów w Brzezinach nie mieszkał (49-letni pedagog). Wśród respondentów było 5 kobiet i 15 mężczyzn. Osoby objęte badaniem w większości miały wyższe wykształcenie (13 osób), dwie – wykształcenie średnie zawodowe, dwie studiowały, a trzech badanych było emerytami. Interesujące dane wynikają z informacji dotyczących dotychczasowej działalności respondentów w lokalnej sferze publicznej. Aż 18 spośród 20 badanych było zaangażowanych w działania samorządowe lub inne instytucjonalne na poziomie lokalnym, tzn. 10 osób pełniło funkcję radnego (w tym byli to m.in. przewodniczący i wiceprzewodniczący rady miasta, a także burmistrz), pięciu w przeszłości kandydowało do władz samorządowych bez powodzenia, ponadto wśród badanych znaleźli się również dziennikarz lokalnej rozgłośni, urzędnicy samorządowi oraz prywatni przedsiębiorcy.

3. Społeczna ocena reformy administracyjnej

Konflikt społeczny będący przedmiotem rozważań ściśle wiąże się z reformą administracyjną (samorządową) kraju przeprowadzoną w 1998 roku. Stanowi on reakcję społeczności lokalnej Brzezin na niekorzystną dla tejże społeczności decyzję administracyjną Rady Ministrów. Konflikt ten ma swoją specyfikę, ponieważ typowy konflikt lokalny w całości zamyka się w obrębie danej społeczności lokalnej – wszystkie jego strony należą do tej społeczności. Cechą konfliktu badanego jest to, iż choć niemal w całości dotyczy on określonej społeczności lokalnej, to jedna ze stron należy do poziomu makrostrukturalnego – jest to rząd RP.

Konflikt będący przedmiotem analiz stanowi pewną egzemplifikację napięć społecznych, jakie wystąpiły w różnych częściach kraju w odpowiedzi na wprowadzoną reformę administracyjną. Choć każdy z tych konfliktów miał zapewne swoją specyfikę – położenia geograficznego, osobliwych cech historycznych każdej z tych społeczności, charakterystycznych dla niej liderów – oraz inną dynamikę, to każdy z tych kilkunastu punktów zapalnych niezrealizowanych obietnic lokalizacji powiatów w kraju łączył motyw ich powstania – niezadowolenie z decyzji rządu. Badania nad opiniami i poglądami Polaków dotyczącymi reformy administracyjnej kraju z tego okresu pokazywały, że decyzja taka była bardzo różnie przyjmowana. Wystarczy przejrzeć komunikaty z badań CBOS, aby owo stwierdzenie poprzec. W grudniu 1997 roku, a więc nieco ponad pół roku przed rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie reformy administracyjnej, była ona uznawana przez opinię publiczną za najmniej przydatną i potrzebną z czterech planowanych w tym czasie reform¹. Spośród 38% zwolenników wprowadzenia reformy samorządowej w tym

¹ Oprócz reformy samorządowej przygotowywano także reformę służby zdrowia, szkolnictwa oraz ubezpieczeń społecznych.

czasie co trzeci uważał, że inne sprawy kraju są ważniejsze i pilniejsze do rozwiązania. Tylko 15% ankietowanych przez CBOS uznawało tę reformę za pilną i potrzebną. O ile systemowe zmiany w oświacie, służbie zdrowia i ubezpieczeniach od początku były przedmiotem merytorycznego sporu dotyczącego sposobu przeprowadzenia reformy, o tyle samo wprowadzenie reformy samorządowej od początku budziło wątpliwość. Zapewne dlatego w styczniu 1998 roku CBOS przeprowadził badania *Czy powiaty są potrzebne?*. Wśród badanych osób 47% uznało, że utworzenie powiatów jest niepotrzebne, zaś 41% było przeciwnego zdania. Tylko niespełna połowa ankietowanych sądziła, iż powołanie trzeciego szczebla administracji publicznej usprawniłoby jej funkcjonowanie (48%), ułatwiłoby obywatelom załatwianie spraw w urzędach (49%) i wpłynęłoby na bardziej sprawną działalność gmin (48%). Jeszcze mniej osób uważało, że powołanie powiatów zwiększy wpływ zwykłych obywateli na władzę w kraju (37%), natomiast 3/5 badanych (60%) przewidywało, że reforma powiatowa pociągnie za sobą wzrost biurokracji. W maju 1998 roku kolejne badanie CBOS pokazało, iż na trzy miesiące przed wydaniem rozporządzenia rządu liczba zwolenników wprowadzenia reformy wzrosła tylko o kilka procent. Ale już w sierpniu 1998 roku, czyli tuż po wprowadzeniu reformy samorządowej, zdecydowana większość badanych (76%) stwierdziła, iż jest zadowolona z przyjętego rozwiązania, 7% respondentów było niezadowolonych, zaś dla 15% było to obojętne (komunikat CBOS z września 1998 r.). W marcu 1999 roku CBOS dokonał porównania społecznego poparcia dla wprowadzenia reform przed realizacją zamierzenia i po niej. Największe kontrowersje w tym czasie budziło wprowadzenie reformy administracji publicznej. Podczas gdy w przypadku pozostałych reform przekonanie o ich słuszności i konieczności ich wprowadzenia oscylowało w granicach 90% i było podobne jak w grudniu 1997 roku, to w przypadku reformy samorządowej największa część badanych (37%) uznawała ją za niepotrzebną (rok wcześniej – 38%), niemal 1/3 (30%) sądziła w tym czasie, że wprawdzie jest potrzebna, ale należałoby poczekać z jej rozpoczęciem (rok wcześniej również 30%), a tylko co piąty badany (20%) akceptował potrzebę i szybkość jej wprowadzenia (rok wcześniej – 15%). Można powiedzieć, że od grudnia 1997 do marca 1999 roku, w którym doszło do realizacji reformy administracyjnej, opinie Polaków na jej temat były bardzo stabilne. Jeszcze jedna ważna konstatacja wynika z tych samych badań CBOS. Otóż największa część badanych w marcu 1999 roku była zdania, że wprowadzane zmiany w systemie administracji państwowej są bez znaczenia dla przeciętnych ludzi. Przekonanie takie wyrażało 33% badanych. Z kolei 23% ankietowanych twierdziło, że wprowadzenie reformy jest niekorzystne, a tylko 17% było przeciwnego zdania (CBOS, kwiecień 1999 r.). W czerwcu 1999 roku zostało przeprowadzone badanie pod tytułem: *Stosunek do reform pół roku po ich wprowadzeniu*. Pokazało ono pozytywną tendencję w społecznej ocenie reformy administracji państwowej. Otóż wdrażanie reformy po kilku miesiącach wzbudzało już mniejszy niepokój niż w marcu tego samego roku. Poprawiło się postrzeganie bilansu korzyści

i strat wynikających z wprowadzenia reformy samorządowej. W czerwcu więcej osób (wzrost w stosunku do marca z 17% do 20%) oceniało ją jako korzystną, nieco mniej zaś (spadek z 23% do 19%) jako niekorzystną. Jednocześnie minimalnie zmniejszyła się (z 33% do 30%) liczba badanych, dla których reforma nie ma znaczenia, i odsetek ankietowanych przekonanych o tym, że ta reforma nie ma znaczenia dla przeciętnych ludzi, był wciąż najwyższy.

Najważniejszymi wnioskami, jakie można sformułować na podstawie przeglądu badań sondażowych dotyczących reformy administracji publicznej, są stwierdzenia, iż reforma ta przez większość obywateli była uważana za niepotrzebną, a wśród osób, które dostrzegały potrzebę jej wprowadzenia, przeważały opinie, że powinna być wprowadzona nie tak pilnie. Większość badanych uważała ją za zbyt kosztowną oraz obawiała się wzrostu biurokracji po wprowadzeniu trzeciego szczebla administracji publicznej. Jednocześnie, już po wydaniu rozporządzenia rządu, zdecydowana większość obywateli była zadowolona z tego, że mieszka w takim, a nie innym powiecie, a tylko 7% spośród nich nie było zadowolonych z takiego rozwiązania.

Warto wspomnieć, iż reforma powiatowa była przygotowywana w zasadzie bez publicznej dyskusji. O strukturze powiatów decydowano w ciszy gabinetów polityków. Natomiast o kształt i liczbę województw prowadzono batalię polityczną. Były w nią zaangażowane wszystkie siły polityczne kraju, podzieliła ona nawet rządzącą koalicję.

4. Geneza protestów w Brzezinach

Pierwszą sprawą, jaką postanowiono ustalić, było określenie przez respondentów przyczyny niepowołania, mimo wcześniejszych planów i zapowiedzi, powiatu brzezińskiego. Było to kluczowe pytanie, gdyż dotyczyło subiektywnego poczucia niesprawiedliwości społecznej, a co za tym idzie, cała sytuacja konfliktowa, protesty mieszkańców i inne działania podejmowane na rzecz zmiany decyzji administracyjnej wynikały właśnie z tego zbiorowego odczucia. Wydawać by się mogło, że przyznanie miastu w ramach reformy administracyjnej statusu miasta powiatowego powinno sprowadzać się w głównej mierze do precyzyjnego określenia kryteriów, jakim winno odpowiadać nowe ogniwo samorządu terytorialnego. Zostały one zapisane w Konstytucji RP, a także dookreślone m.in. przez jednego z autorów reformy administracyjnej, Michała Kuleszę (1998). Jego zdaniem zasadniczy podział terytorialny państwa uwzględniać powinien: więzi społeczne, więzi kulturalne lub więzi gospodarcze i zapewnić jednostce terytorialnej zdolność wykonywania zadań publicznych. Ta ostatnia przesłanka uzależniona jest w dużym zakresie od zaistnienia trzech pierwszych. Konstruowanie mapy powiatowej wymagało doprecyzowania warunków tak ogólnie ustalonych zarówno przez ustawę z 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym, jak i ustawę z 24 lipca o wejściu jej w życie, a także rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998 roku

w sprawie utworzenia powiatów. To ostatnie określało terytorialne granice powiatów, nazwę, siedzibę i wymieniało gminy wchodzące w skład powiatów. Według niego wyznaczano też funkcje powiatu, jakie należy uwzględnić przy tym podziale. Należało zatem wziąć pod uwagę następujące kryteria:

- kryterium akceptacji społeczności lokalnych reprezentowanych przez ich formalne organizacje,
- kryterium historyczno-kulturowe,
- kryterium gospodarcze,
- kryterium potencjału instytucjonalnego użyteczności publicznej,
- kryterium geograficzne.

Odnosząc to do planowanego powiatu brzezińskiego, można stwierdzić, że ludzie oczekujący utworzenia tego powiatu nie musieli się obawiać niekorzystnej dla siebie decyzji. Brzeziny jako siedziba przyszłego powiatu miały rozwinięte instytucje lokalne, spełniały również kryterium historyczno-kulturowe związane choćby z faktem, iż miasto było już siedzibą powiatu do 1975 roku. Słabość gospodarcza miasta, wytykana często później brzezinią, została tutaj przez M. Kuleszę uznana za kryterium mniej istotne. Zresztą wszystkie projekty reformy administracyjnej kraju od roku 1993 do marca 1998 roku uwzględniały powiat brzeziński i nie było zastrzeżeń co do jego utworzenia. Można sądzić, że właśnie konsekwentne umieszczanie powiatu brzezińskiego we wszystkich projektach i spełnianie przez Brzeziny wszystkich kryteriów jako stolicy powiatu spowodowało wraz z decyzją o nieutworzeniu powiatu ogromne zaskoczenie, rozgoryczenie, jak również zdezorientowanie mieszkańców ziemi brzezińskiej. Badania będące przedmiotem analiz tego artykułu były prowadzone w drugim roku po realizacji reformy i wskazały, iż mimo upływu czasu i zorganizowania licznych wieców, spotkań z różnymi przedstawicielami władzy wiedza na temat przesłanek towarzyszących podjęciu decyzji nawet u liderów lokalnych opierała się wciąż na domysłach i zawierała potoczne opinie, co świadczyć może o tym, iż przez cztery lata mieszkańcy Brzezin nie zdobyli konkretnych, istotnych merytorycznie informacji na temat przyczyn nieutworzenia powiatu brzezińskiego w 1998 roku.

Wśród odpowiedzi uzyskanych od respondentów na pytanie dotyczące tych przyczyn można wyróżnić trzy kategorie czynników: czynniki makrospołeczne, czynniki mezospołeczne oraz czynniki mieszane. Najczęściej wskazywano czynnik trzeci – mieszany. Można go scharakteryzować w następujący sposób: „Na skutek aktywności działaczy politycznych, samorządowych bądź prywatnych przedsiębiorców, czyli elit lokalnych z ościennych lub okolicznych miejscowości i gmin [głównie Kutna, Rzgowa i Tuszyńska – przyp. E.M.], które były zainteresowane tym, aby powiat brzeziński nie powstał”. Niektórzy respondenci bardzo konsekwentnie wskazywali wątek o powiązaniach tychże elit z władzą centralną, przedstawicielami Rady Ministrów, co w ich przekonaniu wywarło duży wpływ na podjętą decyzję. Respondenci używali takich sformułowań jak: „duży przekręt, intryga wpływowych ludzi biznesu powiązanych z ministrami, zdecydowały względy partykularne, niemerytoryczna

decyzja, wygrały interesy polityczne, to była duża polityka, my jako małuczy nie mieliśmy żadnych szans”. Na te czynniki wskazywało jedenastu respondentów, głównie osoby sprawujące w tym czasie władzę lub z władzą związane (urzędnicy magistratu itp.).

Kolejny czynnik miał, jak już wspomniano, charakter mezospołeczny, który można scharakteryzować w sposób następujący: na skutek nieudolności, bierności i zaniechania miejscowych władz w Brzezinach nie został utworzony powiat. Tę przyczynę wskazywało sześciu respondentów. Uważano zatem, iż zbyt małe było zaangażowanie władz lokalnych, mała skłonność do dogadania się z sąsiednimi gminami i miastami. Zarzucano ówczesnym władzom lokalnym skłonność do konfliktów, prywatne animozje i osobiste ambicje. W opiniach respondentów zabrakło determinacji oraz operatywności, aby: „na trzy dni przed ogłoszeniem oficjalnej mapy powiatów, na której nie było Brzezin, nie podjąć działań, jechać do ministerstwa i przedstawić argumenty przemawiające za tym, że Brzeziny powinny być siedzibą powiatu...”. Ten czynnik wskazywali ludzie niezwiązani z władzą miejską, lecz zaangażowani w rozwiązanie zaistniałego konfliktu.

Trzeci element, makrospołeczny, wskazały trzy respondentki. Stwierdziły one, iż była to nieopatrzna decyzja rządu, nieuwzględniająca woli i interesów mieszkańców Brzezin i ziemi brzezińskiej.

Na podstawie tych wypowiedzi można stwierdzić, iż ludzie sprawujący władzę w mieście w okresie reformy administracyjnej, a więc w roku 1998, bądź też ludzie z tą władzą powiązani (np. pracownicy magistratu) skłonni są przypisywać winę za tę krzywdzącą Brzeziny decyzję czynnikom zewnętrznym, politykom, działaczom gospodarczym czy społecznym z zewnątrz społeczności, zainteresowanym tym, aby powiat nie powstał; wskazują na czynnik mieszany, natomiast na czynnik mezospołeczny wskazywali ci spośród respondentów, którzy nie byli związani wówczas z władzą miejską. Obwiniają głównie właśnie włodarzy miejskich, zarzucając im nieudolność, bierność, niepodjęcie odpowiednich działań na czas.

5. Mobilizacja mieszkańców

Bardzo istotne było również ustalenie powodów, jakie skłoniły respondentów do zaangażowania się, poświęcenia własnego czasu, często poniesienia kosztów dla sprawy, która generalnie nie miała charakteru osobistego.

Udział, uczestniczenie, czyli włączenie się jednostki w sprawy szerszej zbiorowości, współdziałanie z innymi w sytuacji zbieżności interesów to partycypacja społeczna. Pociąga ona za sobą koszty (nakłady czasowe i pieniężne) i nagrody (uzyskanie możliwości wpływu) (Surdej 2000). Zaangażowanie jednostek w działanie zbiorowe określić można mianem partycypacji społecznej.

W literaturze przedmiotu w modelowym ujęciu konfliktu lokalnego wskazuje się na przyczyny wystąpienia takiego konfliktu i warunki, jakie muszą być

spełnione, aby konflikt w układzie lokalnym zaistniał (Starosta 2000). Przesłankami tego zdarzenia są:

- 1) pojawienie się wydarzenia doprowadzającego do wywołania napięć w realizacji jednej lub kilku kluczowych funkcji społeczności (w analizowanym przypadku za takie wydarzenie uznano rozporządzenie Rady Ministrów ustanawiające nowy podział administracyjny kraju);
- 2) wydarzenie to zaczyna kształtować różnorodne interesy grupowe w układzie lokalnym;
- 3) pojawienie się możliwości podejmowania przez określone grupy czy populacje reakcji na zaistniałe zjawisko różnicujące postawy mieszkańców i prowadzące do ukształtowania się odmiennych interesów społecznych.

W analizowanym układzie lokalnym takimi grupami były: władza lokalna i komitet protestacyjny, którego zawiązanie było reakcją na wydarzenie wspomniane powyżej.

Respondenci wskazywali różne powody aktywnego włączenia się w działania protestacyjne. Można by je pogrupować w kilka aspektów. Pierwszy z nich – psychologiczny – koncentrował się na lęku przed przyszłością w związku z zaistniałą, nową sytuacją. Respondenci mówili o potencjalnej degradacji Brzezin, upadku miasta, utracie możliwości dalszego rozwoju miasta lub bardziej konkretnie – przewidywanej redukcji miejsc pracy, wzroście bezrobocia (9 respondentów).

Drugi aspekt można by nazwać psychologiczno-prestizżowym. Opierał się na głębokim poczuciu krzywdy reprezentowanym przez badanych, ale z perspektywy historyczno-prestizżowej. Respondenci mówili, że „nam się to należało”. Podkreślano doświadczenia historyczne miasta, jego prestiż i tradycje. Tak więc motywem podjęcia działań było oparte na głębokim poczuciu niesprawiedliwości przekonanie, iż Brzezinom zabrano to, co właśnie temu miastu – ze względu na jego pozycję i doświadczenie – należało się (15 respondentów).

Trzeci aspekt wśród uzyskanych odpowiedzi łączył się ze sferą praktyczną. Nie było tu mowy o lęku, o tym, że „nam się to należało”, ale wiązał się on raczej z aplikacyjnym charakterem protestów. Miał on uzasadnić jak gdyby nie udział badanych w protestach, lecz same protesty. Respondenci założyli, iż protesty, jako uzasadnione w sposób oczywisty, skłaniały ich do udziału: „żyję w państwie demokratycznym i jest to jedna z form walki o swoje” (4 respondentów). Tak więc dominowała tutaj sfera tradycji, historycznych doświadczeń Brzezin jako stolicy powiatu do 1975 roku, która zrodziła poczucie krzywdy i niesprawiedliwości.

Kolejną kwestią, którą w związku z tym należało rozstrzygnąć, było wyraźne określenie konkretnych zagrożeń, zarówno dla respondenta, jak i dla miasta, które wyniknęły z faktu, iż Brzeziny nie zostały stolicą powiatu. Wśród odpowiedzi można wyróżnić trzy typy zagrożeń przewidywanych przez badanych liderów społeczności Brzezin:

- zagrożenia najbardziej ogólne, związane z prestiżem oraz potoczną oceną kondycji miasta – przewidywany upadek rangi miasta, jego degradacja oraz

brak dla niego perspektyw rozwoju (te zagrożenia wskazało 16 respondentów);

- zagrożenia widziane z perspektywy miasta, ale postrzegane bardzo osobiście jako utrata poczucia bezpieczeństwa, tzn. wzrost bezrobocia, niższy poziom bezpieczeństwa w mieście, rozwój zjawisk patologicznych, niższy poziom kultury, przeniesienie instytucji z Brzezin do innych miejscowości (takie zagrożenia pojawiały się w 17 odpowiedziach);
- praktyczne zagrożenie dla miasta, związane z brakiem możliwości pozyskiwania środków, z marginalizacją. Respondenci deklarowali, iż wytworzył się specyficzny układ: w powiecie łódzkim wschodnim Brzeziny i gminy okołobrzezińskie były traktowane jako jednostki drugiej kategorii (mówiono o tym w 6 wypowiedziach).

Podsumowując, można powiedzieć, iż bez względu na to, czy respondenci patrzyli na zaistniałą sytuację z perspektywy indywidualnej, czy też z perspektywy miasta jako pewnej całości, w ich opiniach dotyczących zagrożeń dominowały lęki związane z potencjalną degradacją miasta i wszelkimi jej konsekwencjami, które dotkną mieszkańców Brzezin. Istotne w związku z tak powszechną, dużą niepewnością co do przyszłości miasta i jego losów było ustalenie, jaki, zdaniem respondentów, będących przecież lokalnymi liderami, był cel ówczesnych protestów i czego po tychże oczekiwali.

Uzyskane odpowiedzi rozpatrywać można na dwóch poziomach: makro- i mezospołecznym. Znacząca część respondentów (16 osób) wskazywała przede wszystkim, iż „celem” protestów stała się w różnym zakresie władza centralna: rząd, politycy ze szczebla centralnego. Mówiąc bardziej szczegółowo, zwracano uwagę rządu na sytuację miasta, doprowadzenie do rozmów z przedstawicielami rządu, zmianę jego decyzji czy też dotarcie do polityków szczebla centralnego, wytworzenie lobbingu czy wręcz wymuszenie – niejako na siłę – czegoś od władzy centralnej. Na poziomie mezospołecznym cel protestów został określony jako walka w granicach miasta. I tutaj wskazywano właśnie z jednej strony walkę o tożsamość ziemi brzezińskiej, z drugiej zaś pokazywano, iż ówczesne władze lokalne zrobiły z faktu nieprzyznania Brzezinom statusu stolicy powiatu temat zastępczy, chcąc w ten sposób odwrócić uwagę mieszkańców od rzeczywistych problemów miasta, czy wręcz urządziły sobie kampanię przedwyborczą, pragnąc wykorzystać moment dużej aktywności społecznej. Jak nietrudno się domyślić, ten fakt podkreślali ci respondenci, którzy nie byli wówczas związani w żaden sposób z władzami lokalnymi.

W związku z tak określonymi celami protestów interesujące jest ustalenie przeciwnika w konflikcie, drugiej strony uczestniczącej w protestach. Jak pisał m.in. P. Starosta (2000), stosownie do realizowanych przez społeczność funkcji i najczęstszych przyczyn konfliktów lokalnych można wyróżnić dominujące typy aktorów uczestniczących w kontrowersjach lokalnych. Aktorami konfliktu w odniesieniu do realizacji funkcji produkcyjno-dystrybucyjno-konsumpcyjnej mogą być przedstawiciele struktur gospodarczych, funkcjonujących w ramach określonego terytorium, czy wreszcie lokalne grupy konsumenckie.

Mogą być nimi zarówno lokalni pracodawcy, jak i pracobiorcy. Realizacja funkcji edukacyjnej angażuje zwykle lokalny personel nauczycielski, uczniów, rodziców młodzieży, jak również przedstawicieli centralnego systemu edukacyjnego. Funkcja polityczna zakłada uczestnictwo w lokalnych konfliktach takich aktorów jak: przedstawiciele lokalnej centralnej administracji, przedstawiciele samorządu terytorialnego, określone ugrupowania polityczne i grupy nacisku politycznego. Realizacja zadań publicznych wika natomiast w konflikt przedstawicieli lokalnych władz, lokalne stowarzyszenia i organizacje.

Konflikt lokalny będący przedmiotem rozważań dotyczy spełniania przez badaną społeczność funkcji politycznej oraz funkcji realizacji zadań publicznych. Dlatego, zgodnie z modelowym ujęciem P. Starosty, można zakładać, iż w lokalną kontrowersję zaangażowani byli przedstawiciele lokalnej i centralnej administracji, przedstawiciele samorządu terytorialnego, ugrupowania polityczne i grupy nacisku politycznego, a także lokalne władze powstałych stowarzyszeń i organizacji.

Uzyskane odpowiedzi można pogrupować na te, w których przeciwnika w konflikcie mieszkańcy dostrzegali poza miastem, poza własną społecznością, oraz na te, w których przeciwnik wskazywany był wewnątrz społeczności. Do tych pierwszych respondenci zaliczali przedstawicieli rządu, samorządowców z okolicznych miejscowości (Koluszek, Tuszyna, Rzgowa) oraz ludzi, którzy objęli stanowiska w powiecie łódzkim wschodnim, a którzy zwalczali koncepcję powiatu brzezińskiego. Do przeciwników ulokowanych wewnątrz społeczności respondenci zaliczyli zarząd miasta oraz burmistrza Brzezin. Twierdzili, że ani zarząd, ani burmistrz nie byli „przygotowani do walki o powiat, o jego odzyskanie”.

6. Inicjacja i organizacja protestów

Jak można wywnioskować z dotychczasowych analiz, liderzy lokalni sygnalizowali bardzo wiele czynników, które mogły się przyczynić do niepodjęcia w ostatniej przeciw chwili decyzji o powołaniu powiatu brzezińskiego. Najczęściej wskazywano jako przyczynę względy polityczne, układy między władzą lokalną i jej priorytety związane z walką o wpływy. Podkreślano, iż na podjęcie tej decyzji niebagatelny wpływ wywarły powiązania władz lokalnych z centralnymi organami władzy, z parlamentarzystami, którzy stworzyli silny lobbing przeciw powstaniu tego powiatu na rzecz rozwoju powiatu łódzkiego wschodniego. Na prezentowane przez badanych opinie i poglądy miały zapewne wpływ i ich powiązania, zarówno z ówczesną władzą lokalną, jak i ponadlokalną czy centralną. Ci, którzy mieli związek z ówczesnymi władzami samorządowymi, najczęściej przyczyny wskazywali poza układem lokalnym, natomiast ci z nich, którzy stanowili wówczas opozycję bądź w ogóle nie pełnili funkcji lokalnych, źródła tej sytuacji upatrywali w nieudolności i braku umiejętności władz lokalnych.

Jak pisze m.in. J. Blok (1996), władza lokalna nie jest bytem samoistnym. Jest efektem cedowania pewnych kompetencji w dół na rzecz mniejszych społeczności wchodzących w skład globalnego społeczeństwa określonego państwa. Powstaje jako efekt mniej lub bardziej wymuszonego pionowego podziału władzy politycznej, pomiędzy podmiotami, które z natury nie są równorzędne. Nigdy bowiem nie będzie równorzędności pomiędzy całym globalnym społeczeństwem danego państwa a jego częścią, czyli społecznością lokalną. Władzy lokalnej nie można rozpatrywać w oderwaniu od centralnej władzy państwowej i w tym sensie władza lokalna nie jest bytem samoistnym. Ta refleksja jest istotna zwłaszcza w kontekście poszukiwania organizatorów protestów. Mimo iż źródeł konfliktu upatrywano zarówno na zewnątrz społeczności, jak i w jej wnętrzu, wszyscy respondenci wskazywali organizatorów protestu wewnątrz społeczności lokalnej, w Brzezinach. Nikt nie mówił o zewnętrznej inspiracji owych protestów. Jeśli zaś chodzi o rozgraniczenie pomiędzy instytucjonalnym a personalnym określeniem organizatora protestów, to w przypadku 11 respondentów wskazywano instytucje czy organizacje (zarząd miasta i zespół [komitet] protestacyjny), 9 badanych zaś organizacje protestów przypisało konkretnej osobie – ówczesnemu burmistrzowi Brzezin.

Jakie zatem było społeczne poparcie takich inicjatyw? Jakie opinie na temat zdarzenia poprzedzającego protesty i samych protestów panowały wśród mieszkańców Brzezin? Chodzi tutaj o sferę świadomości wszystkich członków badanej zbiorowości, subiektywnego poczucia niesprawiedliwości w określonym momencie, które spowodowało gwałtowny protest społeczny, a w konsekwencji rozwój emocjonalnego stosunku wobec własnego miejsca zamieszkania wśród mieszkańców miasta. J. Sztumski (1987) stwierdził m.in., iż emocjonalne nastawienie, subiektywne poczucie jednostek warunkuje wystąpienie określonego konfliktu społecznego. Zatem przy wszelkich rozważaniach wokół konfliktów społecznych nie powinno się zapominać o tym, że podmiotami wspomnianych konfliktów są świadome istoty o mniej czy bardziej bogatym życiu uczuciowym, a nie jakieś twory przyrody, pozbawione tego rodzaju właściwości. Wchodzą więc w tym przypadku w grę istoty, które są nie tylko racjonalne, ale także emocjonalne, tzn. kierujące się w zachowaniach zarówno rozumem, jak i uczuciami. Obiektywnie występujące różnice czy nawet sprzeczności interesów są warunkami koniecznymi, ale niewystarczającymi do powstania sytuacji konfliktowej. Musi się jeszcze pojawić uświadomienie sobie przez ludzi istniejących sprzeczności interesów, własnej krzywdy czy wrogości.

Uzyskane odpowiedzi wskazują, iż na podstawie wypowiedzi badanych liderów lokalnych można wyodrębnić kilka orientacji dotyczących poparcia (lub też nie) dla protestów. Jedną orientacją reprezentowaną jest przez tych mieszkańców, wśród których panowały opinie zgodne lub raczej zgodne, iż należy podjąć protesty; kolejną przedstawiają mieszkańcy, którzy ujawniali opinie odmienne lub ich opinie były zgodne tylko na początku, później zaś zdania się podzieliły. Zaobserwowano jeszcze jedną prawidłowość. Otóż re-

spondenci, którzy albo sami sprawowali władzę w mieście, albo byli z tą władzą powiązani, skłonni byli dostrzegać zgodność opinii mieszkańców co do podjęcia protestów. Zaś respondenci niezwiązani wówczas z władzą lokalną wskazywali zwykle na odmiennosc tychże opinii. Zauważono również, iż większość badanych wspominała, że nawet jeśli początkowo mieszkańcy prezentowali zgodne opinie, to później one się podzieliły. Przyczyn tego stanu rzeczy należy upatrywać w antagonizmie, jaki wytworzył się w Brzezinach między władzą miejską a „działaczami społecznymi” po wydarzeniach w 1998 roku. Ślad tego antagonizmu dostrzegalny jest, w większym lub mniejszym stopniu, we wszystkich niemalże wywiadach z respondentami.

7. Społeczny udział w protestach

Kolejną kwestią do ustalenia w analizie konfliktu lokalnego jest przyczyna, która bezpośrednio powodowała, iż mieszkańcy (zdaniem respondentów) włączali się w protesty zbiorowe, podejmowali wspólne działania. Na początku na podstawie wywiadów ustalono główne źródła informacji na ich temat. Najczęstszym źródłem informacji były ustne wiadomości, przekazywane sobie nawzajem przez mieszkańców oraz ogłoszenia rozklejane na słupach przez organizatorów protestów. Istotnym rozstrzygnięciem było ustalenie sposobu zachęcania mieszkańców do brania czynnego udziału w protestach. Co obiecywano w zamian za udział? W zdecydowanej większości przypadków respondenci, będący przecież zaangażowani w owe działania jako organizatorzy czy animatorzy, twierdzili, iż nie było żadnych obietnic czy też zachęt do wzięcia udziału w protestach. Kilkoro spośród nich wyraziło wręcz oburzenie wobec samego pytania o obietnice w zamian za udział. Większość respondentów wyraziła dość idealistyczny stosunek do sprawy stwierdzając, iż wystarczającą zachętą była „walka w imię wspólnego dobra, walka w słusznej sprawie”. Swój własny udział w protestach wszyscy respondenci przedstawili jako zaangażowanie osobiste na rzecz swojego miasta. Ewentualnych korzyści dla siebie upatrywali w sukcesie miasta, czyli uzyskaniu statusu miasta powiatowego.

Główną formą protestów, z której Brzeziny „zasłynęły” w całym kraju, było blokowanie ulic. Interesujące było ustalenie, czy rzeczywiście była to tylko jedyna forma owych protestów. Okazuje się, że wachlarz owych zachowań był dużo szerszy i objemował m.in. wywieszanie czarnych flag, transparentów z białymi napisami. Jeden z respondentów stwierdził, iż Brzeziny stały się w tym okresie „miastem żałoby, to wyglądało bardzo przygnębiająco”. Innymi działaniami były wyjazdy grupowe na sesje Rady Powiatu Łódź Wschód, kontakty, spotkania na wiecach z politykami szczebla centralnego. Wystąpiono także na drogę legislacyjną, zmierzającą do zmiany rozporządzenia Rady Ministrów, zbierano podpisy pod petycjami itp.

8. Efekt protestów

W badaniach nad konfliktami społecznymi w układzie lokalnym opisuje się kilka możliwych sposobów jego wygaśnięcia. P. Starosta (2000) na podstawie analiz Colemana i Robinsona przedstawił możliwe sposoby wygaśnięcia konfliktu przez przystosowanie się jego stron. W zależności od sytuacji proces ten może przybierać formę dominacji jednej grupy nad innymi, zimnej wojny, izolacji lub kompromisu. Dominacja jest konsekwencją istnienia przewagi jednej ze stron konfliktu i wynika z możliwości narzucenia przez nią określonego rozwiązania konfliktu. Zimna wojna występuje zaś wówczas gdy: 1) strony dysponują zbliżoną siłą władzy; 2) obydwie strony konfliktu postrzegają zmianę jako zerwany kompromis. Izolacja jako forma ostatniej fazy konfliktu występuje wówczas, kiedy jedna ze stron jest słabsza i unika debaty nad ostatecznym uregulowaniem zaistniałych napięć. Wreszcie kompromis jest efektem uczestnictwa stron we wzajemnych negocjacjach i świadomej akceptacji rozwiązań określonego problemu.

Końcowy efekt opisywanego konfliktu można rozpatrywać w dwóch wymiarach. Pierwszy z nich to zimna wojna, jaka zapanowała pomiędzy władzą lokalną a liderami społeczności lokalnej, niemającymi udziału w tej władzy, drugi wymiar to kompromis pomiędzy rządem RP a przedstawicielami Brzezin, który doprowadził w efekcie do utworzenia powiatu brzezińskiego. Symptomatyczna jest wypowiedź jednego z brzezińskich respondentów: „W pierwszym okresie nasza społeczność się skonsolidowała, obudziła się, co uważam za bardzo pozytywny efekt. Powstały stowarzyszenia, które do dzisiaj funkcjonują. Pomimo tego, że na początku ta społeczność się skonsolidowała, a później podzieliła, to ludzie zaczęli myśleć, poczuli, że coś ich łączy”.

9. Podsumowanie – wnioski końcowe

Teoretyczna perspektywa rozumienia konfliktu lokalnego, przyjęta za P. Starostą (2000), posłużyła jako schemat teoretyczny dla analizy badań dotyczących wydarzeń w Brzezinach. Umożliwiła uchwycenie społecznych mechanizmów charakteryzujących konflikt w układzie lokalnym, jego różnych aspektów, co przy uwzględnieniu specyfiki badanego zjawiska pozwoliło poznać jego szczególnie kształt i zakres.

Wnioski na temat źródła konfliktu:

- źródłem konfliktu społecznego w Brzezinach, przejawiającego się w gwałtownych, zbiorowych protestach mieszkańców, polegających m.in. na blokowaniu przejazdu przez miasto, było nieutworzenie siedziby powiatu w tym mieście;
- w opinii największej części respondentów, decyzja ta została podjęta na skutek zabiegów działaczy politycznych, samorządowych bądź prywatnych przedsiębiorców, czyli lokalnych elit z okolicznych miejscowości i gmin, którzy byli zainteresowani tym, aby powiat brzeziński nie powstał. Przed-

stawiciele owych elit byli powiązani z władzą centralną, dzięki czemu mieli wpływ na decyzje podejmowane przez rząd;

- drugim istotnym czynnikiem, wskazywanym przez respondentów, była nieudolność, bierność, zaniechanie miejscowych władz w Brzezinach;
- źródło badanego konfliktu lokować należy na poziomie mieszanym – łączącym w sobie czynniki makro- i mezospołeczne;
- decyzja Rady Ministrów o nieutworzeniu powiatu w Brzezinach doprowadziła do napięć w wykonywaniu przez społeczność lokalną funkcji politycznej i funkcji realizacji zadań publicznych;
- wydarzenie to przyczyniło się do wytworzenia opozycyjnych wobec siebie grup, wywodzących się z tej społeczności lokalnej. Jedną z nich była władza lokalna i związani z nią ludzie, drugą komitet protestacyjny, a w późniejszym okresie stowarzyszenie „Teraz Brzeziny”.

Główni aktorzy konfliktu w Brzezinach:

- badany konflikt dotyczył spełnienia przez społeczność lokalną funkcji politycznej i funkcji realizacji zadań publicznych i – zgodnie z modelowym ujęciem takiego konfliktu – angażował przedstawicieli lokalnej i centralnej administracji, przedstawicieli samorządu terytorialnego, ugrupowania polityczne i grupy nacisku politycznego, a także lokalne stowarzyszenia;
- jako swego przeciwnika w tym konflikcie mieszkańcy Brzezin postrzegali przedstawicieli rządu, działaczy samorządowych z okolicznych miejscowości, przedstawicieli władzy lokalnej w Brzezinach (w tej ostatniej grupie byli wyłącznie ludzie niezwiązani z tą władzą);
- organizacja zbiorowych protestów pochodziła wyłącznie z poziomu mezospołecznego, to znaczy z obszaru badanej społeczności lokalnej;
- organizację protestów przypisywano zarówno przedstawicielom zarządu miasta, samemu burmistrzowi, jak i przedstawicielom komitetu protestacyjnego;
- przedstawiciele władzy lokalnej wskazywali na jedność opinii i zachowań całej społeczności lokalnej w sytuacji konfliktowej, zaś grupy opozycyjne wobec władzy miejskiej wskazywały na zasadnicze podziały w obrębie społeczności, różnice zdań, różnorodność postaw i zachowań.

Cel i efekt protestów mieszkańców Brzezin:

- najczęstsze uzasadnienie dla organizowania protestów i uczestniczenia w nich miało charakter psychologiczno-historyczny i skupiało się na kwestiach prestiżu i tradycji, a wiązało się z poczuciem krzywdy i niesprawiedliwości oraz specyficznym przeświadczeniem, iż „komu jak komu, ale nam się to należało”;
- częstym uzasadnieniem dla organizacji protestów było subiektywne poczucie zagrożenia wśród respondentów, związane z potencjalnymi skutkami nieuzyskania statusu miasta powiatowego: wzrost bezrobocia, niższy poziom bezpieczeństwa w mieście, rozwój patologii społecznej, niższy poziom kultury, przeniesienie instytucji z Brzezin do innych miejscowości;
- najistotniejszym adresatem protestów był poziom makrospołeczny, czyli władza centralna, a jako cel wskazywano chęć zwrócenia uwagi rządu na

- sytuację miasta i doprowadzenie do rozmów z przedstawicielami rządu w kwestii zmiany decyzji, wytworzenie lobbingu;
- efektem konfliktu lokalnego, zgodnie z jego modelowym ujęciem, jest wzajemne przystosowanie się stron konfliktu. W Brzezinach proces przystosowania należy rozpatrywać dwojako:
 - a) przystosowanie pomiędzy stroną rządową a przedstawicielami społeczności lokalnej przybrało formę kompromisu – negocjacji prowadzących do rozwiązania zaistniałego problemu. W rezultacie utworzono powiat brzeziński, choć nie w takich granicach, jak zakładał projekt pierwotny;
 - b) konflikt będący przedmiotem tych rozważań zainicjował podział mający odzwierciedlenie w poglądach prawie wszystkich respondentów na władzę miejską i ludzi z nią związanych oraz obóz opozycyjny wobec tej władzy, nieakceptujący jej poczynań;
 - najczęściej jako podstawowy efekt protestów respondenci wskazywali utworzenie powiatu, ale podkreślano również kwestię nagłośnienia sprawy Brzezin, a także wzrostu zaangażowania mieszkańców w sprawy miasta, powstanie stowarzyszeń działających do dzisiaj na rzecz społeczności lokalnej.

Postscriptum

Epilog „sprawy powiatu brzezińskiego”

Protesty mieszkańców społeczności Brzezin opisane i analizowane powyżej można traktować jako całość zjawiska określonego mianem konfliktu lokalnego. Jakkolwiek wydarzenia te miały dramatyczny, spektakularny i bardzo medialny charakter, to były częścią konfliktu, który znalazł swój dalszy ciąg na drodze administracyjnej obranej przez władze miasta dążące do zmiany rozporządzenia Rady Ministrów. Ta droga polegała na działaniach przewidzianych procedurami, w głównej mierze na składaniu wniosków do właściwych organów administracji publicznej – np. wspólny wniosek rad pięciu gmin (Dmosina, Jeżowa, Rogowa, miasta Brzeziny i gminy Brzeziny) o wydzielenie powiatu brzezińskiego z dotychczasowego powiatu łódzkiego wschodniego, złożony w sejmiku wojewódzkim 28 grudnia 1999 roku. Działania te przyniosły oczekiwany przez mieszkańców ziemi brzezińskiej efekt – 31 maja 2001 roku Rada Ministrów podjęła decyzję o utworzeniu powiatu brzezińskiego. Decyzja ta weszła w życie 1 stycznia 2002 roku i od tego dnia powiat ten zaczął formalnie funkcjonować.

Nowy powiat brzeziński, liczący niewiele ponad 30 tys. mieszkańców, jest miniaturą wśród powiatów województwa łódzkiego, jednak akceptacja społeczności lokalnej dla tego rozwiązania jest niewątpliwie wyższa niż wśród mieszkańców innych powiatów województwa.

Wobec planowanej obecnie przez rząd redukcji liczby powiatów (przede wszystkim mniejszych) istnieje prawdopodobieństwo likwidacji powiatu brzezińskiego, jako jednej z mniejszych obszarowo i ludnościowo jednostek terytorialnych w Polsce.

Literatura

- Blok Z., 1996, „Władza lokalna” (w:) R. Cichocki (red.), *Podmiotowość społeczności lokalnych: praktyczne programy wspomagania rozwoju*, Poznań: „Media-G.T.”
- Kulesza M., 1998, *Podstawowe kryteria podziału terytorialnego kraju na powiaty i województwa*, Warszawa: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – Departament Reform Ustrojowych Państwa.
- Mlicki M., 1987, „Procesy intensyfikacji problemów społecznych” (w:) *Socjologia problemów społecznych: teorie i rzeczywistość*, Wrocław: Osolineum.
- Mlicki M., 1992, *Konflikty społeczne. Pułapki i dylematy działań zbiorowych*, Warszawa: IFiS PAN.
- Starosta P., 2000, „Konflikt lokalny” (w:) M. Malikowski, Z. Seręga (red.), *Konflikty społeczne w Polsce w okresie zmian systemowych: studia, komunikaty, eseje*, Rzeszów: Wydawnictwo WSP.
- Surdej A., 2000, „Partycypacja” (w:) *Encyklopedie socjologii*, Warszawa: Oficyna Naukowa.
- Sztumski J., 1987, *Konflikt społeczny*, Katowice: Uniwersytet Śląski.